

Lyhyesti

MUUTOKSIA KANSANTALOUDELLISEN YHDISTYKSEN JOHTOKUNNASSA JA KANSANTALOUDELLISEN AIKAKAUSKIRJAN TOIMITUSNEUVOSTOSSA

On tullut aika jättää hyvästit kahdelle Kansantaloudellisen Yhdistyksen johtokunnan jäsenelle. Erovuorossa olevien *Sixten Korkmanin* ja *Veli Korven* tilalle yhdistyksen vuosikokous valitsi vt. apulaisprofessori *Sinikka Salon* Helsingin yliopistosta ja toimitusjohtaja *Timo Summan* Tampellasta. Uutena esimiehenä toimii *Tuire Santamäki-Vuori* ja varaesimiehenä *Reino Hjerppe*.

Kansantaloudellisen yhdistyksen sihteeri vaihtui 1.1.1993, kun *Päivi Valkama* siirtyi Englantiin Thompson Financial Services Ltd:hen ekonomistiksi. Hänen seuraajakseen valittiin VTL *Jaana Kurjenoja* Helsingin yliopistosta.

Kansantaloudellisen aikakauskirjan toimitus-

neuvostossa professori *Matti Virén* Turun yliopistosta korvaa erovuorossa olleen professori *Erkki Koskelan*. Toivotamme menestystä niin uusille kuin vanhoillekin toimihenkilöille.

Vuosikokouksessa päätettiin korottaa jäsenmaksu 110 markkaan. Tällä toivotaan paikatavan Kansantaloudellisen Yhdistyksen rahoitustilannetta. Yhdistyksen perinteisen rahoittajat, pankit, ovat vähentäneet tai lopettaneet kokonaan avustuksensa eikä Suomen Akatemia myöntänyt Yhdistykselle valtion apua Kansantaloudellisen aikakauskirjan julkaisemiseen vuonna 1993. Toivottavasti kaikki jäsenet maksavat jäsenmaksunsa ja tukevat siten omalta osaltaan Yhdistyksen toimintaa.

INGBERG PARIISIIN, STENIUKSESTA REHTORI

Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja VTT *Mikael Ingberg* on siirtynyt 1.2.1993 OECD:n sihteeristöön Pariisiin. Samaisesta paikasta on palannut Suomeen TTT:n esimieheksi VTT *Jukka Pekkarinen*. Ingbergin

tointa hoitaa hänen poissaollessaan VTL (väit.) *Raija Volk*.

Myös korkeakoulurintamalla on tapahtunut merkittävä valinta. Professori *Marianne Stenius* on valittu Hankenin rehtoriksi.

EY-NEUVOTTELIJAT ALOITTIVAT URAKKANSA

Suomen EY-neuvottelijat aloittivat neuvottelut jäsenyydestä yhdessä Ruotsin ja Itävallan kanssa 1.2. Brysselissä. Urakka käynnistyi avauspuheenvuoroilla, jonka Suomen osalta käytti ulkomaankauppaministeri *Pertti Salolainen*.

Puheessa korostettiin maataloutta ja aluepolitiikkaa neuvottelujen hankalimpana osana. Pyryviä poikkeuksia Suomi ei kuitenkaan vaadi.

EY-neuvottelujen ylin johto on ministeritroikalla *Esko Aho*, *Pertti Salolainen*, *Paavo Väy-*

rynen. Neuvotteluja johtavaan ministeriryhmään kuuluvat heidän lisäksi työministeri *Ilkka Kanerva*, liikenneministeri *Ole Norrback*, oikeusministeri *Hannele Pokka*, ympäristöministeri *Sirpa Pietikäinen* ja kehitys yhteistyöministeri *Toimi Kankaanniemi*.

Suomen käytännön neuvotteluvitja koostuu ETA-neuvottelujen rutinoimasta virkamieskunnasta johdossaan alivaltiosihteeri *Veli Sundbäck*. Talous- ja rahapolitiikasta vastaa osas-

topäällikkö *Antti Satuli*, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta apulaisosastopäällikkö *Esko Hamilo*, aluepolitiikasta toimistopäällikkö *Eikka Kosonen*, raha- ja veropolitiikasta finanssineuvos *Lasse Aarnio*, kilpailu- ja energiapolitiikasta ylijohdaja *Bo Göran Eriksson*, maataloudesta erityisavustaja *Esa Härmälä*, laki- ja oikeusasioista lainsäädäntöneuvos *Niilo Jääskinen*. Ryhmän sihteerinä toimii ulkoasiainsihteeri *Kare Halonen*.

SUOMALAISET INTEGRAATIOTUTKIJAT YHTEEN

Yrjö Jahnssonin säätiön vuoden 1991 lopussa järjestämän integraatiotutkimuksen seminaarin yhteydessä syntyi ajatus koota alan suomalais-tutkijat tutkijaverkoksi. Hanke on vähitellen edennyt ja sen käytännön toteutus käynnistyi 1992 tutkijatapaamisella, jossa *Pertti Haaparanta* HKKK:sta alusti EMU-hankkeen tulevaisuudesta.

Kuluvan vuoden aikana tutkijatapaamisia on tarkoituksena jatkaa. Vuoden ensimmäisessä kokoontumisessa *Kari Alho*, *Markku Kotilainen* ja *Mika Widgrén* ETLAsta esittelivät viisi päivää aiemmin julkaistun tutkimuksensa »Suomi Euroopan yhteisössä». *Reino Hjerppe* VATTista esitti valmistellun kommenttipuheenvuoron. Toisessa tapaamisessa vs. finanssineuvos *Ilkka Kajaste* Valtionvarainministeriöstä esitteli Teollisuuden näköaloja Euroopan integraatiossa ja globaalissa integraatiossa.

Säännöllisesti kokoontuvan tutkijaverkon lisäksi Integraatiotutkimusta koordinoidaan vuonna 1993 julkaisemalla aiheeseen liittyvää tiedotuslehteä. Se sisältää tietoja tutkijaverkon toiminnasta ja sen yhteydessä pidetyistä esitelmistä. Lisäksi tarkoituksena on esittää katsauksia julkaistuista integraatiotutkimuksista sekä Suomessa että muualla ja tiedottaa ajankohtaisista EY-tapahtumista.

Vuoden 1993 aikana toimintaa koordinoi *Mika Widgrén*, jonka tavoittaa joko ETLAsta (p. 90-609 900) tai Yrjö Jahnssonin säätiöstä (p. 90-649 636). Hänen lisäksi koordinoitun taustaryhmään kuuluvat *Kari Alho* ETLAsta ja *Jaakko Kiander* Yrjö Jahnssonin säätiöstä. Tutkijaverkon toiminnasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä *Mika Widgréniin*. Hänelle voi myös toimittaa EY-integraatioon liittyvää materiaalia tiedotuslehden sivuille.

SEMIFINAALIT TURUSSA: PALOKANGAS JOHTOON

KAK raportoi keväällä 1992 Turun yliopiston kansantaloustieteen apulaisprofessorin täyden ympärille syntyneestä hälystä. Varsinaisten asiantuntijoiden pidettyä yksimielisesti Ph.D. *Tapio Palokangasta* pätevimpanä virkaan tiedekunta päätti kutsua uudet asiantuntijat antamaan lausuntonsa.

Päätöksensä tiedekunta perusti prof. *Matti Virénin* ja prof. *Esko Vuorelan* »vapaiehtoi-

siin» asiantuntijalausuntoihin. Lisääasiantuntijat prof. *Osmo Forssell* ja prof. *Erkki Koskela* päätyivätkin antamaan tukensa VTT *Hannu Saloselle*.

Nyt Turun yliopiston muutoksenhakulautakunta on palauttanut asian takaisin tiedekuntaan seuraavin terveisin:

»Muutoksenhakulautakunta katsoo tiedekuntaneuvoston menetelleen virheellisesti sen va-

litessa lisäasiantuntijat hakijoita kuulematta ja lisäksi tilanteessa, jossa varsinaisten asiantuntijoiden lausuntojen ja tiedekunnassa edustetuna olevan asiantuntemuksen perusteella hakijoiden paremmuus olisi ollut ratkaistavissa. Kun hakijoiden kuulemisella ei enää tässä vaiheessa ole merkitystä, muutoksenhakulautakunta katsoo, että lisäasiantuntijoiden lausunto on jätettävä huomiotta.

Ehdollepanoesitystä ei myöskään voi perus-

tella kahden tiedekuntaneuvoston jäsenen (*Virén* ja *Vuorela*) ennakkoon toimittamalla äänestyslauseunnoilla, koska heitä ei ole valittu asiantuntijoiksi.»

Näin meillä. Eräät akateemiset taloustieteilijät ovat viime vuosina mielellään tuoneet julkisuuteen esimerkkejä julkisten varojen tuhlausta. He liittänevät tämän tapauksen aineistoonsa.

TIEDETTÄ JA TALOUSPOLITIikka – XV KANSANTALOUSTIETEEN PÄIVÄT JOENSUUSSA

Taloustieteellinen seura ja paikalliset kansantaloustieteilijät järjestivät menestyksellisesti 15. kansantaloustieteen päivät Joensuussa 8.–9.2. Monipuolinen ohjelma, niin virallinen kuin epävirallinenkin, takasi 180-päisen osallistujajoukon tyytyväisyyden. Jälleen saimme näytön joensuulaisten kyvystä ja halusta kokouksen järjestäjänä.

Päivillä pidettiin kaksi plenum-esitelmää. *Seppo Honkapohjan* aiheena oli oppiminen rationaaliten odotusten malleissa ja Karjalan tasavallan ulkoministeri *Valeri Slljamin* esitteli Karjalan talousnäkyelmiä. Tämänvuotisille ktpäiville oli järjestetty myös kaksi kutsuluentoa. *Katariina Juselius* luennoi yhteisintegroituvuudesta ja *Michael Waterson* (Warwick) brittiläisen yksityistämisen kehityspiirteistä.

Tarjottujen esitelmien perusteella nousussa olevia aihepiirejä olivat julkista sektoria koskeva tutkimus ja toimialan taloustiede. Ympäristötaloustiede sen sijaan oli muutamaa aiempaa vuotta niukemmin edustettuna. Työn taloustieteessä keskityttiin lähinnä vain palkanmuodostuksen analysointiin. Taloudellisen tilanteen perusteella olisi odottanut myös rahamarkkinatutkimuksen suurempaa suosiota.

Tällä kerralla päivien erikoisuutena oli myös laajemmalle yleisölle suunnattu »Lama ja talouden strategiat» -istunto, joka osoittautui erittäin suosituksi. Myös eräissä muissa istunnoissa Suomen talouden ajankohtaiset ongelmat nousivat vahvasti esiin. Keskusteluissa kuvas-

tui julkisuudesta tuttu asetelma vahvan markan linjan (SP, VATT, eräät muut) vastaan elvyttäjien taustoiltaan ja käsityksiltään erilainen joukko.

Lamasessioista muodostui päivien vetonaula sekä ekonomisteille että muille asiasta kiinnostuneille, jopa tiedotusvälineille. Istuntojen tarkoituksena oli hankkeen puuhahenkilöiden mukaan laajentaa talouspoliittista ajattelua »yhden ainoan totuuden» vastapainoksi. Poleemiseen mielipiteenvaihtoon oli kutsuttu ekonomistien lisäksi taloushistorioitsijoita, liiketaloustieteilijöitä ja sosiologeja. Keskustelun perusteella jäi päällimmäiseksi arvio, että harjoitussa talouspolitiikassa lamalääkkeitä ja ideologiset pyrkimykset ovat nivoutuneet yhteen.

Pekka Sauramon, *Jaakko Kianderin*, *Unto Luukon* ja *Johan Willnerin* puheenvuorot keskittyivät hallituksen politiikan ruodintaan. Esille tuotiin muun muassa, että hallitus ei elvytä, vaan lainsäädäntö. Uusliberalismi on toistaiseksi näkynyt vain julkisen sektorin purkuhankkeissa, mutta aidon thatcherilainen markkinatalous ei ole toteutunut. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että työttömyyden inhimmilliset ja sosiaaliset kustannukset on unohdettu. Julkisten menojen säästötoimia pohdittiin ja arviointiin niiden pakottavan yhä suurempiin säästöihin ja kiihdyttävän laman noidankehää.

Taloushistorioitsija *Antti Kuusterä* muistutti, että 1930-luvun ja 1990-luvun pankkikriisit ovat hyvin erilaisia. Jos pankkikriiseistä jo-

tain opitaan, on se deflaation turmiollisuus pankeille. *Hannu Soikkanen*, historioitsija hänkin, piti nykyisen työttömyyden hyväksymistä historiallisena erityistapauksena. Sosiologi *Kaj Ilmonen* sanoi suoremmin, että kyseessä on yhtä paljon ideologinen ratkaisu kuin mikään talouden sanelema pakko.

Liiketaloustieteilijät *Risto Tainio* ja *Keijo Räsänen* toivoivat ekonomistien muistavan, että yritysten kirjo vaihtelee huonoista hyviin. Tainio myös samaisti nykyisen hallituksen tien säästöpankkien kohtaloon.

Jan-Otto Andersson, Osmo Soininvaara,

Visa Heinonen ja *Mika Pantzar* esittivät uusia näkökulmia Suomen strategioiksi tulevaisuudessa. *Andersson* esitti, että talouden ohjaamattomuuden ratkaisuksi tarvitaan uusia tulonjakomekanismeja. *Soininvaara* puolestaan epäili, että metsätalouden varassa Suomi tyhjenee. *Heinonen* ja *Pantzar* esittivät taloushistoriallisen aineiston valossa visionsa periferian vahvuudesta.

Joensuun lamasessioissa esitetyistä puheenvuoroista kootaan kirja, jonka julkaisee *Gau-deamus*.

EKONOMISTIT JA SE PIENI ERO

Sukupuolten välinen palkkaeron teema on yllättäen putkahdellut keskustelun kohteeksi keskellä talouskriisiä. Perusteellisimmin ovat liikkeellä olleet *Yrjö Vartia* ja *Jaana Kurjenoja* tutkimuksellaan *Palkkadiskriminaatio*. He osoittivat, että palkkaa maksetaan paitsi työstä myös sukupuolesta.

Metsä- ja metalliteollisuudessa naispuolisille työntekijöille maksetaan samasta työstä 4.5 prosenttia pienempää palkkaa kuin mieskollegoille. Toimihenkilöillä palkkadiskriminaatio on 8.5 prosenttia. Tieto on tekijät huomioon ottaen ainakin eksaktia ja useimmiten myös

oikeaa työnantajapiirien esittämistä varauksista huolimatta.

Talouselämä 2/93 puolestaan suosittelee helppoa lamalääkettä yrityksille Postipankin ja Pohjolan esimerkkeihin vedoten. Naisia kannattaisi palkata johtotehtäviin, sillä päteviä naisjohtajia saa miehiä halvemmalla. Myös Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos esittää uudessa kirjassaan *Kansantalous 2017* mielenkiintoisen naisten ja miesten tuloeroja koskevan kannanoton. Kirjassa tyypitellään kotitalouden päämiehen sukupuoli ns. hyväksyttäväksi kotitalouksien tuloeroja selittäväksi seikaksi.

KANSANTALOUDELLINEN AIKAKAUSKIRJA 60 VUOTTA SITTEN KANSANTALOUDELLISESSA AIKAKAUSKIRJASSA 1/1933

F.A. Kotkanpää: Työttömyys ja köyhyys nykyajan yhteiskunnassa

Kirjoituksessaan *F. A. Kotkanpää* esittää mietteitä *Henry Georgen* tarjoamista väitteitä, jotka hän tiivistää seuraavasti:

»Katsoen maan ja sen pohjalla tapahtuvan tuotannon olevan kaiken taloudellisen elämän perustan *George* näki maankoron kasvamis-

sa ja sen joutumisessa yksityisen maanomistuksen vallitessa yksityisten haltuun syyn kaikkeen yhteiskunnassa esiintyvään pahaan.»

»__ se, 'millä yleinen varallisuudentuotanto on runsaampi sitä määrää, jonka käytetyt työvoimat ja kapitaali olisivat voineet saada aikaan vähimmin tuottaviin luonnonrikkauksiin pantuna, tulee maankorkona maanomistajien hyväksi'. Työn ja pääoman avulla aikaansaa-

tu tuotanto jää siten täyttä korvausta vaille.»

Kotkanpää alkaa kumota Georgen väitteitä lähemällä liikkeelle tuotannontekijämarkkinoilta:

»Niinpä onkin työpalkan yhdistäminen maankorkoon Georgen esittämällä tavalla väärä, koska työpalkka sinänsä noudattaa omia kysynnän ja tarjonnan lakejaan eikä ole sidottu vain maahan perustuvaan tuotantoon. Ei ole oikein Georgen tavoin kieltää kysynnän ja tarjonnan vaikutusta työpalkkaan ja teolliseen tuotantoon selittämällä, että ne vaikuttavat vain työpalkkojen erilaistumiseen eri työlajeissa ja väittää, että palkat määrää vain tuotanto ja työ luonnon alimmalla asteella. Päinvastoin nähdäänkin teollisuuden ja kaupan alalla vallitsevien työpalkkojen ja liikevoiton vaikuttavan maanviljelykseenkin siten, että jos siinä ei voida maksaa samaa palkkaa eikä pääoma siitä saa samaa korkotuloa kuin näissä, se jää työväkeä ja yrittäjiä vaille.»

Perimmäinen syy epäkohtiin löytyykin hänen mukaansa teknologian kehityksestä:

»Ne yhteiskunnalliset epäkohdat, joiden George on otaksunut olevan yksityisessä maanomistuksessa, ovat mielestäni, paitsi paikallisesta väestön lisääntymisestä, pääasiallisesti löydettävissä nykyisen koneellisen suurtuotannon vaikutuksista.»

Kotkanpään ratkaisu ongelmiin kylvää suomalaisen maatalouden tukipolitiikan siemenen, mutta ottaa samalla puolivahingossa kantaa myös ajankohtaiseen talouspoliittiseen keskusteluun 60 vuotta myöhemmin.

»Se seikka, että maailman kansoista 70–80 prosenttia työskentelee maatalouden palveluk-

sessä osoittaa, kuinka suuresta kuluttajapiiristä on kysymys. Se olisi vain jälleen saatettava kulutuskykyiseksi ja sen lukumäärää vielä lisättävä, mikä voi myös helposti tapahtua, kunhan maatalous vain saadaan kannattavaksi.»

»Kansat pyrkivät lisäksi korkeiden tullimuurien suojin omavaraistalouteen, jolloin esim. aivan luonnollisia maanviljelysmaita teollistetaan ja ryhdytään polkemaan maantuotteiden hintoja __. Tällöin ei huomata sitä, että alhaiset elintarvikkeiden hinnat ovat vain omaansa lisäämään liikatuotantoa maataloudessa, koska hintoja alentamista täytyy korvata koettaa edes runsaammalla tuotannolla.»

Ja viimein ratkaisu:

»Koko maanomistus olisi tällöin järjestettävä talonpoikaisen pienviljelyksen kannalle, jolloin maatilain pinta-ala on välttämättä rajoitettava, olosuhteiden mukaisesti tietenkin eri seuduilla eri suureksi ja mieluummin laajemmaksi kuin liian vähäiseksi. Tämä olisi nykyisen kulutuskyvyttömyyden ja työttömyyskysymyksen luonnollisin ratkaisu. Jos maatalous täten jälleen saatetaan kannattavaksi, niin luonnollisesti ihmiset jälleen alkavat siirtyä maanviljelyksen palvelukseen ja valtio ja yhteiskunta saattavat enemmän kiinnittää työttömiä maanviljelykseen kuin teettää hätäaputoitaita jakaa ilmaista avustusta. Teollisuuden palvelukseen ei enää voida eikä juuri pääomaakaan enempää sijoittaa, ennen kuin jälleen syntyy tarpeellisen suuri kuluttajaväestö, joka voi käyttää tuotannon, ja tämä kuluttajaväestö voidaan enää saada ainoastaan uudelleen luodusta maanviljelijäväestöstä.»

FEMINISMIÄ TALOUSTIETEeseen?

Taloustieteilijätkin ovat alkaneet huomata, että sukupuoli voi olla merkittävä tekijä taloudessa. Vähemmälle huomiolle on jäänyt se, mikä merkitys sukupuolella voisi olla taloustieteen teoriassa ja metodologiassa – saatikka taloustieteilijöiden tutkimusyhteisöissä.

Amsterdammassa järjestetään ensi kesänä (2.–5.6.1993) kansainvälinen taloustieteellinen konferenssi, jonka aiheena on sukupuolen ja valtavirtataloustieteen väliset kytkennät. Konferenssi kulkee nimellä »*Out of Margins: Feminist Perspectives of Economic Theory*». Jär-

jestelyistä vastaa Amsterdamin yliopiston taloustieteen laitos.

Call for papers on jo ohi ja ohjelma tupaten täynnä, mutta konferenssiin voi vielä osallistua. Kokous koostuu tavanomaisista esitelmäsessioista ja plenum-esitelmistä, mutta ohjelmassa on myös paneelikeskusteluja sekä »Ideas Exchange Market»! Sessioiden teemat liikkuvat mielenkiintoisissa aiheissa esimerkkinä muun muassa »The Economics of Writing the Body» tai »What is the Girl Like You Doing in the Place Like This?». Kysymys on siis taloustieteen lähestymistavoista ja naisen asemasta taloustieteellisessä tutkimusyhteisössä, vaikka sessioiden nimet eivät sitä heti paljastakaan.

Kaikenlainen naistutkimus ja feministinen näkökulma leimataan usein pelkäksi »akkojen puuhasteluksi». Puheena oleva konferenssi ei sitä kuitenkaan liene, mikäli ohjelmatoimikunnan henkilögalleria jotain kertoo. Esitelmätarjouksia ruotineen toimikunnan 24 jäsenen joukkoon mahtuu sellaisia arvostettuja taloustieteen miesnimiä kuin *Arjo Klamer*, *Rick van der Ploeg*, *Solomon Polachek*, *Amartya Sen*, *Steinar Strom* ja *Zafiris Tzannatos*. Taloustieteellisen naistutkimuksen grand old ladyja ohjelmakomiteassa ovat muun muassa *Barbara Bergman*, *Marianne Feber* ja *Jane Humpries*. Lisätietoja konferenssista antaa *Tuovi Allén* (TTT 737 733).